

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ**

Кафедра економіки та управління

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

Черевко О.І.

«18» березня 2021 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВИХ
ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ
за спеціальністю 051 Економіка
ступінь магістр**

Харків 2021

Затверджено на засіданні кафедри економіки та управління,
протокол № 16 від 01.03.2021 р.

Схвалено на засіданні Приймальної комісії ХДУХТ
протокол № 9, від 18.03.2021 р.

Рецензент: канд. екон. наук, професор Андросова Т.В.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Програми дисциплін	5
1. Потенціал і розвиток підприємства.....	5
2. Планування і контроль на підприємстві	11
3. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків.....	18
4. Проектний аналіз	24
Критерії оцінювання	29
Список рекомендованої літератури	30
Додаток 1 Зразок екзаменаційного завдання	33

ВСТУП

Мета проведення вступного іспиту на ступень магістра зі спеціальності «Економіка» полягає у перевірці професійних компетенцій, отриманих вступниками в процесі навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр».

Для успішного засвоєння освітньо-професійної програми магістра вступники повинні мати базову вищу освіту за однойменним напрямом підготовки та здібності до оволодіння знаннями, вміннями і навичками в галузі природничо-наукових, загальноекономічних та конкретно-економічних наук.

Програму складено на підставі освітньо-професійної програми за спеціальністю «Економіка» ступеня бакалавр з дисциплін циклу професійної підготовки, а саме:

- «Потенціал і розвиток підприємства»,
- «Планування і контроль на підприємстві»,
- «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків»,
- «Проектний аналіз».

Програма вступного іспиту охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатись у магістратурі ХДУХТ з метою здобуття ступеня магістра за спеціальністю 051 «Економіка», і складається з таких розділів:

- програми дисциплін «Потенціал і розвиток підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Проектний аналіз»;
- тести за дисциплінами «Потенціал і розвиток підприємства», «Планування і контроль на підприємстві», «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Проектний аналіз»;
- список рекомендованої літератури.

Вступний іспит проводиться в письмовій формі. Відповідно до прийнятої форми вступного іспиту студент надає відповіді на тестові завдання, які розроблено кафедрою економіки підприємств харчування та торгівлі. Для виконання тестових завдань екзаменаційного білету студенту необхідно використовувати отримані знання, що формують уміння, зазначені у ГСВО МОН «Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра з напряму підготовки «Економіка підприємства».

ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІН

1. ПОТЕНЦІАЛ І РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 1. Сутність і структура потенціалу підприємства

Загальнонаукова сутність терміну «потенціал», еволюція його використання в економічних дослідженнях і взаємозв'язки з іншими економічними категоріями базисного рівня. Класифікація видових проявів потенціалу.

Підходи до визначення сутності потенціалу підприємства. Графоаналітичні моделі потенціалу підприємства та сучасні тенденції його розвитку.

Відмітні ознаки та структурні елементи потенціалу підприємства. Змістовна спрямованість найбільш поширених моделей структуризації потенціалу і його складових елементів. Об'єктні складові потенціалу підприємства (інноваційний, виробничий, фінансовий потенціали та потенціал відтворення). Поліструктурність виробничого потенціалу. Суб'єктні складові потенціалу підприємства (науково-технічний, маркетинговий, управлінський потенціали та потенціал організаційної структури управління). Місце трудового, інфраструктурного та інформаційного потенціалів в ієрархічній побудові потенціалу підприємства.

Рекомендована література до вивчення теми: [4, с.5-19], [5, с.28-35], [6, с.5-24], [7, с. 2-6].

Тема 2. ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ПЕРЕДУМОВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Властивості економічних систем (цілісність, структурність, інтегративність, ієрархічність, динамічність, цілеспрямованість). Закон синергії. Зростаюче значення вивчення соціального, маркетингового, інноваційного і організаційного складників у формуванні та сучасному розвитку потенціалу підприємств.

Підходи щодо формування потенціалу підприємства (системний, функціональний, маркетинговий, відтворювальний, інноваційний, нормативний, комплексний, оптимізаційний, динамічний, інтеграційний, структурний, ситуаційний). Можливості їх використання за різних завдань розвитку підприємства.

Моделі формування та реалізації потенціалу підприємства. Залежність складових елементів потенціалу підприємств (організацій) від форм господарювання, технологічних, організаційних і галузево-функціональних особливостей діяльності. Послідовність етапів процесу оптимізації структури потенціалу з метою забезпечення її відповідності цілям розвитку підприємства.

Рекомендована література до вивчення теми: [1], [4, с.22-36], [5, с.82-103], [6, с.26-51], [7, с.7-12].

Тема 3. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Взаємозв'язок категорій: ринок, конкуренція, конкурентоспроможність. Особливості та необхідність визначення конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Рівні конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Діагностика сил конкуренції на ринках з різною галузевою структурою. Основні сили конкуренції за М.Портером. Потенційні конкурента, аналіз ймовірності входження в галузь. Економічні можливості постачальників ресурсів і покупців (споживачів) продукції галузі. Оцінка можливостей врахування інших конкурентних сил.

Дослідження перспектив розвитку галузі. Виділення провідних чинників успіху у галузі, їх оцінка. Чинники, що ґрунтуються на науково-технічних перевагах, організації виробництва, маркетингових нововведеннях. Послідовність та зміст основних етапів оцінки конкурентоспроможності потенціалу підприємства. Критерії та напрямки оцінки конкурентоспроможності. Індикаторний метод. Матричний метод.

Оцінка конкурентного статусу фірми. Оцінка привабливості стратегічних зон господарювання. Можливі моделі планування у різних стратегічних зонах господарювання. STEP-аналіз підприємства. SWOT-аналіз підприємства. SPACE-аналіз підприємства.

Метод аналізу GAP. Метод аналізу LOTS. Метод аналізу PIMS. Метод вивчення профілю об'єкту. Аналіз конкурентоспроможності за системою 111-555.

Рекомендована література до вивчення теми: [4, с.40-75], [6, с.53-78], [7, с.13-23].

Тема 4. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Об'єктивна необхідність оцінки потенціалу підприємства. Властивості та особливості підприємства як товару. Цільові установки щодо оцінки складових частин потенціалу підприємства.

Видова характеристика вартості в обміні та в користуванні. Сутність основних модифікацій вартості, які використовуються згідно з міжнародними стандартами оцінки, - ринкова, інвестиційна, споживча, податкова, страхова, заставна, утилізаційна, внутрішня, вартість діючого підприємства та ліквідаційна вартість.

Принципи, які базуються на уявленнях користувача (корисності, заміщення, очікування). Принципи, які пов'язані з експлуатацією власності (факторів виробництва, остаточної продуктивності, внеску, збалансованості). Принципи, які пов'язані з ринковим середовищем (відповідності, конкуренції, зміни вартості). Принцип найкращого і найбільш ефективного використання.

Рекомендована література до вивчення теми: [1], [2], [3], [4, с.83-99], [6, с.79-94], [7, с. 24-29].

Тема 5. МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Шість функцій грошової одиниці (складного процента): майбутня і поточна вартість одиниці (дисконтування); майбутня і поточна вартість анuitету; розрахунок внеску на амортизацію одиниці (періодичного внеску на погашення позики) та фактора фонду повернення (періодичного внеску до фонду нагромадження).

Загальна сутність та сфери застосування доходного, затратного та порівняльного підходів до оцінки вартості потенціалу. Сутність та методи розрахунку ставки дисконту (модель середньозваженої вартості капіталу, модель оцінки капітальних активів, метод кумулятивної побудови), коефіцієнту капіталізації.

Формальні та неформальні методи збирання інформації про об'єкт оцінки. Характеристика зовнішньої та внутрішньої інформації, необхідної в процесі оцінки потенціалу підприємства. Державні установи в галузі оцінки підприємств. Вітчизняна та зарубіжна нормативна база оцінки.

Рекомендована література до вивчення теми: [2], [3], [4, с.105-134], [6, с.95-118], [7, с.30-36].

Тема 6. ОЦІНКА ВАРТОСТІ НЕРУХОМОГО МАЙНА

Склад нерухомого майна підприємства. Особливості земельних ділянок, будівель і споруд як об'єктів оцінки. Загальний рентний доход і джерела його отримання. Законодавчі акти, що регулюють земельні відносини в Україні. Нормативно-правова база, організаційне забезпечення та основні методичні положення грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів.

Використання методу залишку при оцінці землі. Аналіз земельної ділянки та застосування принципу найкращого і найефективнішого використання. Чинники, які визначають найбільшу залишкову вартість землі: потенціал місця розташування ділянки, ринковий попит, правова обґрунтованість, ресурсна якість ділянки, технологічна і фінансова обґрунтованість інвестиційного проекту. Алгоритм розрахунків ринкової вартості землі при використанні методів: порівняння продажів; розбивки; капіталізації; валового рентного мультиплікатора.

Етапність і послідовність розрахунків ринкової вартості будівель і споруд при використанні методу капіталізації та дисконтованих грошових потоків. Основні методи розрахунку поправок при використанні порівняльного підходу щодо оцінки будівель і споруд: метод порівняння парних продажів; метод прямого аналізу характеристик; експертний метод розрахунку. Застосування витратного підходу до оцінки будівель і споруд. Методи визначення зносу будівель і споруд в процесі оцінки (експертний, метод "строку життя", розбивки).

Рекомендована література до вивчення теми: [2], [3], [4, с.140-179], [6, с.120-139], [7, с.37-46].

Тема 7. ОЦІНКА ВАРТОСТІ МАШИН І ОБЛАДНАННЯ

Завдання, які вирішують за допомогою ринкової оцінки машин, устаткування та інших технічних засобів. Особливості машин і обладнання як об'єктів оцінки. Види вартісної оцінки технічного оснащення підприємства (оцінка "розсипом", групова, системна оцінка).

Машинний парк підприємства в цілому та його структурних підрозділів; технологічні комплекси; функціонально самостійні машини, агрегати, прилади та механізми. Методи визначення зносу машин і устаткування ("строку життя", укрупненої оцінки технічного стану). Етапність розрахунків вартості машин і устаткування: обчислення чистого доходу від функціонування виробничої системи; визначення за допомогою методу "залишку" частини доходу, яка відноситься до машинного парку цієї системи; розрахунок вартості усього машинного парку методом дисконтованих доходів або методом капіталізації.

Сутність та основні етапи найбільш поширених методів витратного підходу: поелементного розрахунку; розрахунку за ціною однорідного об'єкта; індексного методу. Сутність і сфери застосування методу ринкових порівнянь. Переваги та недоліки методу, основні етапи розрахунків. Критерії вибору об'єкта-аналога.

Рекомендована література до вивчення теми: [4, с.187-204], [6, с.141-166], [7, с.47-54].

Тема 8. ОЦІНКА НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Сутність і особливості нематеріальних активів. Поняття об'єктів виняткових прав (винаходи, корисні моделі, промислові зразки). Секрети виробництва (ноу-хау), які використовуються для цілей бізнесу та оцінки. Охоронні засоби індивідуалізації (товарні знаки, знаки обслуговування та найменування міст походження товарів). Класифікація охоронних результатів творчої діяльності (об'єкти авторського та суміжних прав). Майнові права користування землею, природними ресурсами, майном та інші. Поняття відкладених витрат і гудволу.

Цілі оцінки нематеріальних активів. Необхідність та зміст експертизи об'єктів інтелектуальної власності, патентів і свідоцтв, прав на інтелектуальну власність.

Сутність та основні етапи методу вартості створення. Види та алгоритм розрахунку витрат на придбання, створення та використання нематеріальних активів. Метод виграшу в собівартості: основні етапи та галузь застосування.

Способи оцінки патентів і ліцензій при продажу. Оцінка вартості ноу-хау та винаходів методом дисконтованих доходів. Використання в оцінці нематеріальних активів методу прямої капіталізації доходу. Сутність методу зайвої (надмірної) рентабельності, що використовується при оцінці вартості підприємства.

Рекомендована література до вивчення теми: [4, с.210-230], [6, с.168-197], [7, с.55-64].

Тема 9. КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКА

Сутність кадрового потенціалу підприємства. Основні показники, що визначають його рівень (кількісні та якісні). Фактори, які впливають на розвиток кадрового потенціалу підприємства. Можливості розгляду кадрового потенціалу як елементу нематеріальних активів, інтелектуальної власності та пасивів підприємства.

Оцінка рівня використання кадрового потенціалу за показниками рівня організації праці, виробництва, управління підприємством і його функціональними підрозділами. Оцінка ефективності використання кадрового потенціалу за показниками фінансових результатів. Характеристика факторів, що визначають рівень ефективності використання кадрового потенціалу.

Цілі вартісної оцінки кадрового потенціалу підприємства. Методичні підходи щодо оцінки кадрового потенціалу. Сутність і необхідність проведення кадрового аудиту. Дискусійність питань вартісної оцінки кадрового потенціалу.

Рекомендована література до вивчення теми: [4, с.238-251], [5, с.62-69], [6, с.197-221], [7, с.65-70].

Тема 10. ОЦІНКА СУКУПНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА (ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ)

Цілі та необхідність оцінки ринкової вартості бізнесу. Вибір і застосування майнового, доходного та порівняльного підходів до оцінки вартості бізнесу залежно від функціонального призначення оцінки й особливостей підприємства.

Сутність майнового підходу оцінки вартості підприємства та сфери його застосування, переваги та недоліки. Методи чистих активів, скоригованих чистих активів, метод визначення ліквідаційної вартості підприємства.

Сутність методу дисконтування грошових потоків та його переваги в порівнянні з іншими методами. Основні етапи застосування методу дисконтованих грошових потоків (вибір моделі грошового потоку, визначення тривалості прогнозного періоду, ретроспективний аналіз і прогноз виручки від реалізації, витрат, інвестицій, розрахунок щорічного прогнозного грошового потоку, визначення ставки дисконту, оцінка поточної вартості грошових потоків та вартості реверсії).

Економічна сутність методу капіталізації прибутку. Його переваги та недоліки. Етапи застосування методу капіталізації при визначенні вартості підприємства: отримання інформації та її аналіз, вибір обсягу прибутку, що буде капіталізуватися, розрахунок адекватної ставки капіталізації; визначення вартості, внесення поправок на недостатню ліквідність та контрольний (неконтрольний) характер власності.

Сутність, базові положення, переваги та недоліки порівняльного (ринкового) підходу до оцінки вартості підприємства. Характеристика методів порівняльного підходу: методу компанії-аналогу, методу угод, методу галузевих співвідношень. Основні етапи застосування методів порівняльного підходу (збір необхідної інформації, складання списку аналогічних підприємств, фінансовий аналіз, розрахунок оцінних мультиплікаторів і вибір їхньої остаточної величини, визначення підсумкової вартості та внесення поправок).

Типи інформації, на якій базується використання порівняльного підходу. Основні етапи та критерії відбору підприємств-аналогів (тотожність продукції, її обсягів, асортименту та якості, тотожність стадій розвитку, узгодженість стратегій розвитку, порівнянність фінансових характеристик).

Поняття, різновиди (інтервальні, моментні) та сфери застосування цінних мультиплікаторів. Їх значення в обґрунтуванні пересічної вартості підприємства.

Рекомендована література до вивчення теми: [3], [4, с.258-291], [6, с.222-244], [7, с.71-82].

Тема 11. ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ПОТЕНЦІАЛУ ЗА РІЗНИХ ЦІЛЮВИХ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Сутність, принципи та завдання моніторингу поточних можливостей підприємства. Основні етапи організації моніторингу поточних можливостей.

Передумови та вибір альтернативних варіантів розвитку потенціалу підприємства. Діагностика та оцінка перспективного вектору розвитку потенціалу підприємства.

Характеристика господарських ситуацій, що вимагають застосування спеціальних методів оцінки потенціалу (емісія нових акцій, реорганізація, реструктуризація, санація підприємств-банкрутів тощо).

Рекомендована література до вивчення теми: [1], [2], [3], [4, с.300-308], [7, с.83-86].

2. ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Тема 1. СУТНІСТЬ ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЮ, ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Приналежність планування до сфери людської діяльності. Сутність планології як науки планування, її предмет, об'єкт і методи дослідження. Характеристика понять план та планування. Планування як розумовий процес. Переваги та недоліки планування. Чинники, що обмежують застосування планування в сучасних вітчизняних умовах. Форма плану.

Змістова характеристика планування як орієнтованої на майбутнє діяльності з прийняття рішень. Альтернативність вибору та критерії прийняття раціональних рішень. Економічна раціональність і способи її досягнення. Формальний, інкрементальний і системний підходи у плануванні.

Значення планування і контролю на підприємстві в умовах ринку. Місце планування у структурованій за різновидами управлінській діяльності. Планування як процес складання і прийняття планів; планові процедури за умов різної визначеності зовнішнього середовища. Концепція контролінгу — інтегрованого інструменту планування і контролю.

Основні принципи планування. Методи планування. Показники як результати перетворення наявної інформації у інформацію для планування.

Класифікація показників плану. Порівнянність показників. Система дій, необхідних для виконання плану.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.7-33]; [2, с.6-19]; [3, с.5-74]; [5, с.9-51]; [7, с.6-18]; [9, с. 15-32].

Тема 2. СИСТЕМА ПЛАНІВ ПІДПРИЄМСТВА

Сутність системи планування згідно з теорією систем. Система планування і система планів: термінологічні особливості. Передумови створення і ефективного функціонування системи планування і контролю на підприємстві. Загальний зміст процедур планування і контролю за різних організаційних структур управління підприємством.

Класифікаційні ознаки та різновиди планів на підприємстві. Комплекси (підсистеми) планування: генеральне, цільове, стратегічне, поточне. Особливості та відмінні риси видів планування. Фактори, що впливають на вибір форми планування. Форма планування.

Формалізоване представлення планування як досягнення взаємоузгодженості завдань підприємства. Поточний план як основна складова системи планів, його задачі, склад, загальний порядок розробки. Організація планування і контролю на підприємстві. Порядок і послідовність розробки планів. Система інформації. Виконавці.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с. 33-44]; [2, с. 20-36]; [3, с. 75-101]; [5, с. 51-73]; [6, розділ 3]; [7, с. 6-18]; [9, с. 33-50].

Тема 3. МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ, ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ

План збуту продукції, поняття, основні вихідні дані формування плану, необхідність маркетингових досліджень. Особливості визначення ринкового попиту на продукцію широкого вжитку і промислового призначення. Життєвий цикл виробів, їхній вплив на величину збуту виробів і одержання прибутку від їхньої реалізації.

Аналіз і планування асортиментних портфелів із допомогою різних моделей. Вплив на попит і обсяги збуту продукції різних факторів (детермінантів) попиту.

Поняття, мета реклами. Комунікаційна політика у здійсненні планів збуту продукції. Види і основні носії реклами. Розробка програми рекламування. Обґрунтування вибору рекламних засобів і ефективність реклами.

Обґрунтування і контроль обсягу збуту продукції. Показники плану. Залишки нереалізованої продукції, їхній склад і розрахунки. Планування витрат на збут продукції. Канали збуту продукції, стимулювання збуту з метою підвищення попиту на продукцію.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.44-56]; [2, с.37-63]; [3, с.194-228]; [4, с.94-100]; [5, с.75-101]; [7, с.19-23]; [9, с. 51-61].

Тема 4. ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ

Характеристика виробничої програми і вихідних даних для її планування. Структура виробничої програми підприємства. Державний контракт і замовлення, їхня характеристика. Планування і контроль обсягів виробництва продукції у натуральних і вартісних вимірниках. Оптимальний розподіл планової кількості кожної номенклатурної позиції за календарними періодами року (кварталах, місяцях). Мета оптимізації виробничої програми, планування оптимальної структури номенклатурних позицій. Економіко-математичні методи, що застосовуються у процесі оптимізації виробничої програми. Визначення максимально можливого обсягу виробництва продукції.

Планування товарної, валової, реалізованої і чистої продукції: їх характеристика, склад, розрахунки. Визначення залишків незавершеного виробництва при плануванні валової продукції.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.61-71]; [2, с.80-99]; [3, с.126-159]; [5, с.234-268]; [7, с.24-33]; [9, с. 62-81].

Тема 5. ОПЕРАТИВНО-КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ

Характеристика оперативного-календарного планування і контролю. Задачі та зміст календарного планування і диспетчерського регулювання.

Міжцехове і внутрішньоцехове планування. Планово-облікові одиниці та системи оперативного планування.

Характеристика рівномірного і ритмічного виробництва. Планування і оцінка рівня ритмічності виробництва на підприємстві.

Головне завдання оперативного-календарного планування і контролю на підприємствах одиничного типу виробництва. Об'єкт планування, порядок проходження замовлень; системи і календарно-планові розрахунки у одиничному типі виробництва. Розробка виробничих програм для цехів і дільниць.

Особливості та головне завдання оперативно-календарного планування і контролю у серійному виробництві. Календарно-планові нормативи та їхні розрахунки. Системи, які використовуються в процесі оперативно-календарного планування на підприємствах серійного типу; різновиди: комплектних та подетальних. Планування виробничих програм цехом і дільницями.

Особливості та головне завдання оперативною планування і контролю на підприємствах масового типу виробництва. Характеристика подетальних систем планування. Розрахунки календарно-планових нормативів. Планування роботи поточкових ліній. Розробка виробничих програм для цехів і дільниць.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.72-87]; [2, с.100-131]; [3, с.333-357]; [4, с.224-238]; [7, с.34-48]; [9, с. 82-107].

Тема 6. ПЛАНУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА

Завдання МТЗ підприємства, вихідні дані для розробки плану та послідовність його розробки. Методи вивчення ринку продукції. Методи вивчення ринку матеріальних ресурсів.

Методи розрахунку потреби в матеріальних ресурсах для основного виробництва. Особливості визначення потреби в деяких галузях промисловості. Розрахунок потреби в паливі та енергії.

Склад та класифікація запасів. Нормування виробничих запасів. Методи контролю за величиною нормативного рівня запасу матеріальних ресурсів. Графік зміни запасів при постійних інтервалах обсягів поставок. Методика розрахунку ціни матеріалів, яка враховує інфляцію.

Метод розрахунку потреби цехів у МТР. Лімітування відпуску матеріалів цехам. Способи забезпечення цехів матеріальними ресурсами.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.87-110]; [2, с.132-154]; [3, с.302-332]; [4, с.129-141]; [5, с.137-160]; [7, с.49-60]; [9, с. 108-127].

Тема 7. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧОЮ ПОТУЖНІСТЮ

Поняття, мета та етапи визначення потужності підприємства. Види, вимірники потужності. Чинники, під впливом яких формується потужність підприємства. Вихідні дані для розрахунку потужності. Послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства. Фонди часу, які використовуються при розрахунках потужності, їхнє визначення. Визначення потужності у загальному вигляді.

Методики розрахунку виробничої потужності на підприємствах і в підрозділах різних типів виробництва. Визначення виробничої потужності складальних цехів і підрозділів.

Визначення введення в дію нових (додаткових) потужностей. Складання балансу. Визначення середньорічної потужності для обґрунтування обсягів випуску продукції у плановому році.

Характеристика показників, їх розрахунки. Основні шляхи підвищення ефективності використання виробничих потужностей.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.110-126]; [2, с.155-173]; [4, с.100-107]; [5, с.101-117]; [6, с.61-72]; [9, с. 128-147].

Тема 8. ПЛАНУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ І ОПЛАТИ ПРАЦІ

Місце персоналу у потенціалі підприємства. Поняття та класифікація категорій персоналу. Проблеми підприємства, пов'язані з персоналом, задачі планування і контролю персоналу. Вихідні дані для розробки плану з персоналу.

Показники чисельності персоналу. Планування і контроль чисельності персоналу. Розрахунок планового балансу робочого часу. Розрахунок чисельності окремих категорій працюючих. Визначення додаткової потреби у персоналі.

Залежність чисельності персоналу від продуктивності праці. Задачі планування і контролю продуктивності праці. Вихідні дані для розробки плану з продуктивності праці. Планування і контроль показників продуктивності праці та методи їх обчислення. Підвищення продуктивності праці під дією техніко-економічних факторів.

Задачі планування і контролю оплати праці. Склад планового фонду заробітної плати. Вихідні дані для розробки плану з заробітної плати. Показники, що характеризують оплату праці. Методи визначення планового фонду заробітної плати. Розрахунки планового фонду заробітної плати за елементами. Розрахунок середньої заробітної плати. Співвідношення росту продуктивності праці та середньої заробітної плати в плановому періоді.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.126-152]; [2, с.174-207]; [3, с.262-301]; [4, с.143-167]; [5, с.161-183]; [7, с.73-83]; [9, с. 148-170].

Тема 9. ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Особливості функціонування підрозділів виробничої інфраструктури. Складові елементи виробничої інфраструктури підприємства. Особливості функціонування та планування діяльності підрозділів виробничої інфраструктури.

Методи планування і контролю потреб в інструментах у різних типах виробництва. Планування і контроль діяльності інструментальних цехів (виробнича програма, собівартість). Методика обчислення оборотного фонду інструментів.

Планування і контроль виробничої програми ремонтно-механічного цеху. Розрахунок середньорічних обсягів ремонтних робіт та робіт із

технічного обслуговування. Розрахунок кількості робітників із ремонту та технічного обслуговування. Планування і контроль собівартості ремонтних робіт. Визначення потреби в енергетичних ресурсах. Планування і контроль потреби в електроенергії. Вимоги до складання енергетичних балансів. Методика розробки енергобалансів. Планування і контроль діяльності енергетичних цехів.

Розрахунок вантажопотоків та вантажообігу. Планування і контроль діяльності транспортних цехів. Виробнича програма транспортного цеху. Розрахунок чисельності різних категорій робітників транспортного цеху. Планування і контроль собівартості транспортних робіт.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.152-188]; [2, с.208-234]; [7, с.84-98]; [9, с. 171-200].

Тема 10. ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

Мета розробки плану із собівартості продукції. Завдання плану із собівартості. Вихідні дані для розробки плану. Послідовність розробки плану. Показники планових розрахунків.

Послідовність розрахунку планової собівартості. Класифікація факторів, що впливають на рівень витрат. Методика розрахунку зміни собівартості внаслідок дії факторів.

Визначення собівартості реалізованої продукції. Склад витрат виробничої собівартості. Склад статей калькулювання виробничої собівартості. Розподіл загальновиробничих витрат на постійні та змінні. Формування собівартості готової продукції. Планування і контроль собівартості реалізованої продукції. Взаємозв'язок операційних витрат за функціями та економічними елементами.

Методика розрахунку статей прямих витрат (прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці). Методика складання зведеного кошторису. Взаємозв'язок кошторису на виробництво з іншими розділами внутрішньофірмового плану.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.166-229]; [2, с.235-267]; [3, с.357-387]; [4, с.168-197]; [5, с.201- 220]; [7, с.99-109]; [9, с. 201-220].

Тема 11. ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Визначення обсягів фінансових ресурсів і джерел їхнього надходження. Основні завдання фінансового планування і контролю. Види фінансових планів: довгостроковий, поточний і оперативний. Складання фінансового плану за видами діяльності: оперативної, інвестиційної та фінансової.

Планування і контроль потреби в основному і оборотному капіталі, їх визначення. Джерела фінансування капітальних вкладень. Методи розрахунку потреби в оборотних коштах.

Планування валового і чистого прибутку, їхня характеристика і послідовність розрахунку. Пасивна і активна стадії складання плану з прибутку. Методи планування і контролю прибутку.

Аналіз «витрати-обсяг-прибуток» в процесі фінансового планування і контролю. Планування і контроль прибутковості підприємства. Види рентабельності та їхні розрахунки. Основні фінансові документи, що використовуються в процесі фінансового планування і контролю. Оцінка фінансового стану підприємства.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.229-259]; [2, с.268-284]; [3, с.388-398]; [4, с.200-223]; [5, с.221-249]; [7, с.110-126]; [9, с. 221-249].

Тема 12. ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ ОНОВЛЕННЯ ПРОДУКЦІЇ

Загальна характеристика, завдання та склад планових робіт зі створення, підготовки виробництва і освоєння нової продукції. Нормативна база планування та комплекс основних планових обчислень. Економічна ефективність освоєння нової продукції. Методичні основи обчислення технологічної собівартості. Вибір варіанта технологічного процесу. Критична програма.

Особливості планування і контролю собівартості нових виробів на етапах їхньої розробки і освоєння. Закономірності зниження трудомісткості складних виробів у процесі освоєння виробництва. Зміни собівартості за умови різних характеристик кривих освоєння. Складання кошторису витрат та кошторисної калькуляції.

Обчислення трудомісткості окремих циклів робіт та тривалості етапів технічної підготовки виробництва нового виробу. Особливості методики розрахунків тривалості робіт за умови паралельного, послідовного, паралельно-послідовного способів їхнього виконання. Порядок виконання робіт і побудова графіків Ганта.

Поняття сітьових методів і моделей, їхня термінологія. Методика визначення основних показників: тривалості робіт, термінів настання подій, напруженості виконання. Побудова сітьових моделей виконання комплексів робіт, їхня оптимізація.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.259-273]; [2, с.285-333]; [3, с.168-193]; [7, с.127-147]; [9, с. 250-280].

Тема 13. ПЛАНУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНОГО РОЗВИТКУ

Зміст, завдання та послідовність розробки плану організаційно-технічного розвитку підприємства. Основні складові плану. Етапи планування організаційно-технічного розвитку підприємства. Принципи планування техніко-організаційного розвитку. Техніко-економічний аналіз. Зміст, структура, основні елементи. Фактори технічного й організаційного рівня розвитку підприємства.

Економічне обґрунтування організаційно-технічних заходів. Види ефектів від реалізації організаційно-технічних заходів. Система показників та методика оцінки загальної економічної ефективності організаційно-технічних заходів. Методи планування організаційно-технічного розвитку підприємства.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.273-283]; [2, с.334-356]; [3, с.168-193]; [4, с.107-126]; [7, с.148-157]; [9, с. 281-297].

Тема 14. БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ

Принципи та функції бізнес-плану. Бізнес-планування як обґрунтування підприємницької ідеї, ділового проекту. Функціональна спрямованість бізнес-плану. Відмінність бізнес-планів щодо сфери застосування, складу предметної галузі, масштабів виробництва тощо.

Унормований склад бізнес-плану як елемента ділового проекту. Вибір різновиду методики бізнес-плану з урахуванням його функціональної приналежності, виду діяльності, масштабів виробництва. Послідовність розробки бізнес-плану. Загальна характеристика основних розділів бізнес-плану.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.284-297]; [2, с.357-370]; [3, с.423-443]; [4, с.238-256]; [7, с.158-161]; [9, с. 298-305].

3. ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ

Тема 1. СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ

Визначення поняття “господарське рішення” в науковій літературі. Складові елементи господарських рішень. Економічна, організаційна, соціальна, правова та технологічна сутність рішень. Класифікація господарських рішень. Види господарських рішень за функціональною спрямованістю; за сферою та терміном дії; за ознакою управлінських функцій; за тривалістю періоду реалізації; за характером та способом прийняття; з погляду принципового підходу до варіантності; за ступенем невизначеності та інші.

Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення. Форми вираження та реалізації господарських рішень, їхні сполучення.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с. 37-41; 65-74]; [5, с. 7-17]; [8, с. 30-44]; [9, с. 51-67].

Тема 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРИЙНЯТТЯ ТА ПІДГОТОВКИ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ

Процес прийняття рішень як комплекс процесів інтелектуальної діяльності, організації та науково обґрунтованих технологій. Елементи процесу прийняття рішень. Фактори та умови прийняття рішень. Закони та

закономірності, що впливають на прийняття рішень. Класична, поведінкова та ірраціональна моделі прийняття рішень.

Технологія вироблення і реалізації господарських рішень. Складові етапів підготовки, прийняття та реалізації рішення.

Методи розробки господарських рішень. Аналітичні, статистичні, математичні методи. Метод експертних оцінок. Евристичне програмування. Методи групової та індивідуальної роботи. Ділові та організаційно-діяльнісні ігри. Метод сценаріїв. Метод “дерево рішень”. Застосування моделей для процесу прийняття рішень.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с. 42-48; 91-119]; [8, с. 44-58; 69-78; 139-148]; [9, с. 67-91)].

Тема 3. ОБҐРУНТУВАННЯ, АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ

Формальні та неформальні аспекти обґрунтування господарських рішень. Нормативний, дескриптивний та комплексний підходи до обґрунтування та вибору рішень.

Сутність і принципи аналізу господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень. Характеристика методу порівняння; індексного методу; балансового методу; методу ланцюгових підстановок; графічного методу. Факторний та функціонально-вартісний аналіз господарських рішень. Сутність матричних та математичних методів аналізу господарських рішень. Сфери застосування методів та інструментів аналізу господарських рішень.

Меті і завдання оцінки рішень. Якість і ефективність господарських рішень. Параметри та показники якості прийняття господарських рішень.

Види ефективності господарських рішень. Організаційна, економічна, технологічна, соціальна, політична ефективність та інші її види.

Умови прийняття ефективного рішення. Принципи оцінки ефективності господарських рішень. Критерії та показники оцінки ефективності господарських рішень.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с. 75-82; 120-123; 287-293]; [5, с. 18-22; 66-69]; [8, с. 58-78]; [9, с. 102-110].

Тема 4. НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ЯК ПЕРШОПРИЧИНА РИЗИКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Невизначеність як об’єктивна властивість процесу прийняття господарських рішень. “Спекулятивна” та “чиста” невизначеність. Причини невизначеності. Класифікація невизначеності: залежно від засобів визначення ймовірностей; за ступенем ймовірності настання подій; за об’єктом невизначеності; за місцем виникнення в управлінні підприємством.

Теорія ігор. Стратегічні та статистичні ігри. Основні поняття теорії статистичних ігор. Призначення та елементи матриці виграшів. Правила та

критерії прийняття економічних рішень за умов ризику та/або невизначеності. Правило максимуму (критерій Вальда). Правило максимуму. Правило мінімуму (критерій Севіджа). Правило Гурвіца. Характеристика конфліктних ситуацій під час прийняття господарських рішень. Принципи побудови та елементи платіжної матриці. Поняття та методика пошуку оптимальних рішень у чистих та змішаних стратегіях. Прийоми рішення ігор. Нижня, верхня ціна гри та сідлова точка. Критерії аналізу платіжної матриці за умов, коли вона має сідлову точку та за її відсутності. Обмеження застосування теорії ігор.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с. 5-27]; [2, с. 11-24]; [3, с. 36-39]; [4, с. 48-55; 62-96]; [5, с. 81-97]; [8, с. 120-139]; [9, с. 170-197].

Тема 5. ПІДПРИЄМНИЦЬКІ РИЗИКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРИЙНЯТТЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ

Визначення економічного ризику, сутність понять “економічний ризик”, “підприємницький ризик”, “господарський ризик”.

Характерні ознаки ризикових ситуацій: випадковість, невизначеність, наявність альтернативних рішень, численність можливих результатів, можливість визначення ймовірності отримання того чи іншого результату, можливість втрат, або збитків Джерела ризику. Об’єктивні та суб’єктивні причини ризику. Настання певної ризикової події, як прояв фактору ризику. Наслідки виникнення ризикової події. Поняття: витрати, втрати, збитки.

Зовнішні фактори економічного ризику. Фактори прямої дії: законодавство та норми ведення підприємницької діяльності, неочікувані дії органів державного керівництва та місцевого самоврядування, податкова система, взаємовідносини з партнерами, з постачальниками, дії конкурентів, зміни кон’юнктури ринку, характер відносин власності; форми та інструменти державного регулювання бізнесу, доступність інформації, громадська думка, корупція, рекет, демографічна ситуація. Фактори непрямой дії: природно-географічні, макроекономічна ситуація в країні в цілому, політична обстановка, економічна обстановка в країні діяльності, економічне становище галузі діяльності, міжнародне становище, розвиток науково-технічного прогресу.

Внутрішні фактори економічного ризику: неефективна стратегія підприємства; обсяги ресурсів та ефективність їх використання; якість та рівень використання маркетингу. Головні внутрішні фактори ризику.

Загальні фактори ризику: соціально-економічна нестабільність, відсутність чіткої системи нормативних та законодавчих актів, брак інформації та необхідного рівню роботи кадрів у плануванні та прогнозуванні діяльності, дії конкурентів та партнерів, стихійні лиха. Галузеві фактори ризику: стан інфраструктури, стан науково-технічного прогресу, інфляція, природно-кліматичні умови, період обігу капіталу, складність та номенклатура продукції, масштаби діяльності та інші.

Класифікація видів підприємницького ризику. Ризик залежно від характеру факторів, що його обумовлюють. Ризик залежно від виду операцій, яким він притаманний. Ризик залежно від характеру та економічних наслідків ризикових подій. Ризик залежно місця виникнення. Ризик залежно від масштабу ризикових подій. Ризик залежно від терміну дії. Ризик залежно від характеру прояву. Ризик залежно від можливості управління ним з боку підприємства. Ризик залежно від економічних наслідків ризикових подій. Ризик залежно від розмірів втрат.

Основні поняття прийняття рішень в умовах ризику. Характеристика та елементи інформаційної ситуації. Алгоритм прийняття рішення в умовах ризику. Критерії прийняття рішення залежно від інформаційної ситуації. Критерій Байєса. Модальний критерій. Критерій мінімальної дисперсії. Критерій мінімальної семіваріації. Критерій мінімального коефіцієнта варіації. Критерій мінімального коефіцієнта семіваріації. Формули Фішберна. Критерій Бернуллі-Лапласа. Критерій Вальда. Критерій мінімального ризику Севіджа. Критерій Гурвіца. Модифіковані критерії. Критерій Ходжеса-Лемана. Критерій Парето.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с. 216-242]; [2, с. 27-47; 56-58; 61-76]; [3, с. 39-66]; [5, с. 99-132]; [6, с. 7-18; 22-36]; [7, с. 7-159]; [9, с. 9-51; 143-158].

Тема 6. ТЕОРІЯ КОРИСНОСТІ ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ У ПРОЦЕСАХ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Концепція корисності. Характеристика функції корисності, її зміст, основні поняття та елементи. Гранична корисність. Аксиоми раціональної поведінки. Аксиома повноти. Аксиома транзитивності. Аксиома неперервності. Аксиома незалежності. Аксиома нерівних ймовірностей. Аксиома складеної лотереї. Визначення корисності з використанням поняття лотереї. Методика побудови функції корисності. Використання теорії корисності при прийнятті рішень.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с. 216-242]; [5, с. 99-132]; [6, с. 7-18; 22-36]; [7, с. 286-322].

Тема 7. ЯКІСНИЙ ТА КІЛЬКІСНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ РИЗИКІВ

Методи якісного аналізу ризику. Ризик як величина очікуваної невдачі. Абсолютні та відносні рівні втрат. Загальні підходи до кількісної оцінки ступеня ризику. Система методів оцінки ризиків. Сутність та умови застосування певних методів оцінки рівня ризику.

Переваги кількісного аналізу ризику. Передумови та вимоги до застосування статистичного методу. Методичний інструментарій розрахунків. Ризик як міра мінливості результату. Аналіз ризику збитків. Зони ризику збитків. Допустимі, критичні та катастрофічні зони збитку та ризику. Використання функції щільності і розподілу ймовірності збитків. Середні та порогові характеристики ризику. Оцінка ризику на основі

аналізу фінансової діяльності підприємства. Особливості та переваги експертного методу оцінки ризику. Методичні підходи до проведення експертної оцінки. Послідовність застосування експертного методу оцінки рівня ризику, зміст етапів оцінки. Узагальнення результатів.

Розрахунково-аналітичні методи оцінки ризику. Методика розробки моделей для оцінки рівня ризику. Сутність та умови застосування методу аналізу чутливості, методу аналізу сценаріїв та методу ймовірнісно-статистичних випробувань.

Використання дерева рішень для розробки оптимального алгоритму дій з урахуванням їх результативності і ризику. Використання дерева рішень для багатофакторної оцінки ризику в умовах їх різноспрямованого впливу. Оцінка ризику на основі варіабельності прибутку. Господарський ризик та розрахунок точки беззбитковості. Поріг прибутку та запас фінансової міцності як індикатори ризику. Застосування аналізу беззбитковості для оцінки чутливості змін критичних співвідношень.

Особливості застосування економічних залежностей, що є основою розрахунку ефектів операційного, фінансового та сукупного левериджів для оцінки ризику.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с. 5-27]; [3, с. 70-81; 93-199]; [5, с. 155-220]; [6, с. 40-57]; [7, с. 246-286; 322-339]; [9, с. 110-131].

Тема 8. ОБҐРУНТУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ ЗА УМОВ РИЗИКУ

Інвестиційні та фінансові рішення у системі господарських рішень.

Дохідність і ризик як головні критерії ефективності прийняття інвестиційних рішень. Характеристика, розрахунок та інтерпретація показників чистого приведенного доходу, індексу прибутковості, терміну окупності та внутрішнього коефіцієнту рентабельності для обґрунтування господарських рішень під час вибору інвестиційного проекту.

Інфляція, інфляційний ризик і норма відсотка. Методи та моделі обґрунтування ставки дисконтування. Модель визначення середньозваженої ціни капіталу підприємства. Модель визначення ціни капітальних активів.

Види фінансових рішень. Потрібний, безпечний та необхідний рівень прибутковості як критерії обґрунтування фінансових рішень за умов ризику. Методика їхнього розрахунку та інтерпретація результатів.

Застосування теорії портфеля під час прийняття фінансових рішень за умов ризику. Портфель цінних паперів, його вартість та структура. Методики формування портфеля цінних паперів: портфелі мінімального ризику; портфелі максимальної ефективності; оптимальний портфель з обмеженої кількості цінних паперів.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с. 5-27]; [4, с. 96-118]; [5, с. 135-154]; [7, с. 343-401]; [8, с. 102-120]; [9, с. 228-258].

Тема 9. ОСНОВИ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ

Сутність та технологія ризик-менеджменту. Складові функціонування ризик-менеджменту: суб'єкти та об'єкти управління ризиком, інформаційне забезпечення. Стратегія та тактика ризик-менеджменту.

Етапи процесу управління ризиками господарської діяльності підприємства. Аналіз та діагностика економічної ситуації, пов'язаної з певним об'єктом і обтяженої ризиком. Виявлення інтересів основних учасників подій, їхнього ставлення до ризику. Виявлення управлінських цілей, методів та способів їх досягнення. Аналіз ризику. Здобуття інформації. Генерація набору альтернативних варіантів способу дій. Виявлення пріоритетів (системних критеріїв) суб'єкта ризику щодо різних варіантів способу дій. Оцінювання альтернативних варіантів. Розробка відповідного способу дій (програми), яка була б найбільш ефективною з погляду переведення обтяженої ризиком ситуації у більш сприятливу.

Характеристика системи методів зниження та попередження економічного ризику. Інваріантні способи зниження ступеня ризику. Шість основних принципів ризик-менеджменту.

Зовнішні та внутрішні способи зниження ризику: відмінності у їхньому фінансуванні, організації. Уникнення ризику. Попередження ризику. Прийняття ризику. Зниження ступеня ризику. Превентивні методи управління ризиком. Методи оптимізації ризику. Зниження. Збереження. Передача. Можливі рішення щодо вибору методу управління ризиком.

Організаційні методи управління ризиком. Відхилення ризику. Недопущення збитків. Мінімізація збитків. Передача контролю за ризиком.

Економічні методи управління ризиком, які застосовуються на рівні підприємства. Формування власного резервного фонду. Переваги та недоліки самострахування. Використання ризикових надбавок, премій. Компенсація ризику через систему санкцій.

Зовнішнє страхування у системі економічних методів управління ризиком. Сутність страхування. Вибір між альтернативою самострахування та зовнішнього страхування. Умови забезпечення ефективності захисту підприємства від наслідків ризику під час зовнішнього страхування.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с. 5-27]; [3, с. 66-70; 81-93]; [5, с. 222-237]; [6, с. 71-110]; [7, с. 168-246]; [9, с. 212-228].

4. ПРОЕКТНИЙ АНАЛІЗ

Тема 1. КОНЦЕПЦІЯ ПРОЕКТУ ТА ЙОГО ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ

Сутність та мета проекту. Ознаки проекту – системність, комплексність, тривалість, бюджетне обмеження, цільова спрямованість рішень. Відмінність проекту від плану чи програми. Концепція проекту в

проектному аналізу. Характеристика проектного аналізу як динамічного процесу, який відбувається у двох площинах - часовій і предметній. Основні властивості проекту.

Види проектів. Характеристика різних напрямків класифікації інвестиційних проектів – за масштабом; за складністю; за вимогами до якості та засобами її забезпечення; за вимогами до обмеженості ресурсів; за характером проекту; за характером цільового завдання; за об'єктом інвестування; за характером та сферою діяльності; за ступенем обов'язковості; за ступенем терміновості; за ступенем зв'язку.

Поняття зовнішнього та внутрішнього середовища проекту. Основні фактори зовнішнього середовища – політичні, економічні, соціальні, правові, культурологічні, природно-екологічні, інфраструктурні. Вплив зовнішнього середовища на проект. Внутрішнє середовище проекту: економічні та соціальні можливості реалізації проекту, стиль керівництва, методи та засоби комунікацій. Поняття активних і пасивних учасників проекту. Функції учасників проекту, їх ролі та рівню відповідальності під час підготовки та реалізації проекту.

Поняття життєвого циклу проекту. Основна діяльність за проектом та діяльність із забезпечення проекту. Підходи до розподілу проекту на елементи та визначення складових проектного циклу, існуючі у світовій практиці. Зміст основних фаз, стадій та етапів життєвого циклу проекту в послідовності їх здійснення. Види робіт, що виконуються на різних стадіях життєвого циклу проекту.

Передінвестиційна, інвестиційна та експлуатаційна фази проекту. Характеристика передінвестиційних досліджень: аналіз інвестиційних можливостей проекту, розробка, аналіз і експертиза проекту. Інвестиційна фаза проекту: розробка попереднього інвестиційного проекту, остаточний проект. Визначення витрат на попередні та проектні дослідження. Підготовка та проведення тендерів, будівництво об'єкту. Джерела фінансування витрат. Експлуатаційна фаза: введення в експлуатацію, виробнича експлуатація. Оцінка проекту після його завершення.

Стадії життєвого циклу проекту – ідентифікація, розробка, експертиза, переговори, реалізація та завершальна оцінка. Характеристика ідентифікації як вибору або генерування ґрунтовних ідей. Характеристика розробки проекту як звуження кола запропонованих на першій стадії циклу. Види робіт. Експертиза як стадія життєвого циклу проекту. Забезпечення остаточної оцінки всіх аспектів проекту. Комерційна експертиза. Технічна, екологічна, соціальна, інституційна, фінансова експертизи. Стадія переговорів. Стадія реалізації проекту. Порядок проведення контролю та інспекції. Завершальна оцінка проекту. Методи та форми управління циклом проекту. Характеристика основних методів та форм управління життєвим циклом проекту.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.14-22], [2, с.11-37], [5, с.10-19],[6, с.8-19], [7, с.12-29, 35-50].

Тема 2. КОНЦЕПЦІЯ ВИТРАТ І ВИГОД У ПРОЕКТНОМУ АНАЛІЗІ, ЦІННІСТЬ ГРОШЕЙ У ЧАСІ

Концепція витрат і вигід у проектному аналізі. Оцінка вигід та витрат, альтернативна вартість у проектному аналізі. Необхідність визначення відчутних та невідчутних вигід та витрат при оцінці проекту. Кількісна оцінка та специфіка визначення витрат і вигід у фінансовому та економічному аналізі. Граничні величини .

Концепція альтернативної вартості та її використання в проектному аналізі. альтернативна вартість різних видів ресурсів – капіталу, землі, праці.

Підходи до складання переліку альтернативних рішень. залежні, незалежні та такі, що взаємно виключають одна одну альтернативи.

Поняття «часова цінність» грошей. Причини зміни вартості грошей у часі та чинники, які обумовлюють її величину – схильність до ліквідності, ризик та інфляція.

Теперішня вартість грошей. Процес дисконтування. Визначення розміру ставки дисконту. Розрахунок вартості грошей за різних умов дисконтування. Методи визначення теперішньої вартості грошей. Таблиця значень фактора теперішньої вартості. Майбутня вартість грошей. Простий та складений відсотки. Майбутня вартість грошей. Компаундування. Таблиця значень фактора майбутньої вартості. Ануїтет. Вплив строку життя проекту на ставки процентів та величину теперішньої вартості.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.56-62], [2, с.41-62], [3, с.42 -58], [4, с.13-41], [5, с.46-58], [6, с.22-34], [7, с. 54-61].

Тема 3. ГРОШОВИЙ ПОТІК

Поняття грошового потоку та його застосування в інвестиційному проектуванні. Загальний грошовий потік, кумулятивний грошовий потік, грошовий потік від операційної діяльності, чистий грошовий потік. Чинники, що впливають на величину чистого грошового потоку. Приплив, відтік та додатковий грошовий потік. Амортизація та її вплив на грошовий потік. Методологічні принципи розрахунку грошового потоку. Фінансовий потік грошових коштів усього інвестованого капіталу. Прогнозування потоку грошових коштів.

Необхідність та способи урахування впливу інфляції та результати оцінки інвестиційних проектів. Номінальна та реальна величина грошових коштів. Методичні підходи до розрахунку реальної величини грошового потоку. Номінальна та реальна величина грошових потоків у різноманітних умовах: низька чи висока інфляція, відсутність чи наявність структурної інфляції. Критерії використання поточних і постійних цін при оцінюванні інвестиційних рішень.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.66-74], [2, с. 65-82], [3, с.49-60], [4, с.63-79], [5, с.62-79], [6, с.38-46], [7, с.61-73].

Тема 4. СТАНДАРТНІ ФІНАНСОВІ ТА НЕФОРМАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Характеристика основних методів оцінки ефективності інвестицій та їх класифікація. Методи, засновані на дисконтованих оцінках. Методи, засновані на облікових оцінках. Межі їхнього застосування.

Показники оцінки ефективності інвестування, засновані на дисконтних оцінках: чиста теперішня вартість, індекс доходності, внутрішня норма доходності, дисконтований строк окупності інвестицій, індекс рентабельності інвестицій, ефективність витрат – економічний зміст, розрахунок, переваги та недоліки, їх взаємозв'язок та використання для оцінки ефективності проекту. Показники, засновані на облікових оцінках: період окупності інвестицій, коефіцієнт ефективності інвестицій.

Правила використання критеріїв ефективності інвестування при прийнятті проектних рішень. Вибір критеріїв ефективності і відбір проектів.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.74-80], [2, с. 84-104], [3, с.76-84], [7, с.81-87].

Тема 5. ДИНАМІЧНИЙ АНАЛІЗ БЕЗЗБИТКОВОСТІ ПРОЕКТУ

Мета та основні аспекти аналізу беззбитковості проекту. Завдання аналізу беззбитковості проекту. Оцінка структури витрат за проектом і можливість управління цією структурою. Визначення раціональності обраного масштабу проекту та можливості скорочення обсягів виробництва. Операційний леверидж. Ефект виробничого важеля.

Методика аналізу беззбитковості проекту. Розрахунок точки беззбитковості проекту. Аналіз динамічності. Запас надійності та фінансової міцності проекту. Особливості прийняття рішень в умовах динамічних змін.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.82-87], [2, с. 106-122], [6, с.52-58], [7, с.78-81].

Тема 6. ОЦІНКА І ПРИЙНЯТТЯ ПРОЕКТНИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ РИЗИКУ ТА НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Поняття та класифікація інвестиційних ризиків. Види проектного ризику. Ознаки та наслідки інвестиційних ризиків. Оцінка ризику при виборі варіанта інвестування. Правила домінування.

Методи аналізу й оцінки ризику інвестиційних проектів. Кількісний аналіз проектних ризиків. Аналіз чутливості реагування, метод еквівалента певності, метод моделювання, етапи їх здійснення. Методи зниження ризику: розподіл між учасниками проекту, резервування засобів на покриття непередбачених витрат, зниження ризиків з позицій фінансування та страхування.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.277-302], [2, с.123-147], [3, с.330-352], [5, с.94-118], [6, с.60-69], [7, с.91-105].

Тема 7. МАРКЕТИНГОВИЙ АНАЛІЗ

Необхідність та сутність маркетингового аналізу проекту. Мета та сутність маркетингових досліджень в системі проектного аналізу.

Дослідження ринку продукції (послуг), що буде вироблено (надано) за проектом: кон'юнктура ринку та тенденція її розвитку. Розробка маркетингової концепції проекту. Маркетинговий комплекс. Маркетингове планування. Методика проведення маркетингового аналізу проекту

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.167-170], [2, с. 149-162], [3, с.245-253], [4, с.83-109], [5, с.121-152], [6, с.70-77], [7, с.109-114].

Тема 8. ТЕХНІЧНИЙ АНАЛІЗ

Необхідність та сутність технічного аналізу проекту. Мета та завдання технічного аналізу.

Оцінка масштабу проекту, типу технологічних процесів, матеріалів, обладнання, місця розташування об'єкта, виробничих ресурсів, інфраструктури. Попереднє визначення інвестиційних і експлуатаційних витрат на проект. Методика проведення технічного аналізу проекту.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.92-104], [2, с. 164-185], [3, с.155-178], [4, с.112-139], [5, с.154-172], [6, с.78-84], [7, с.114-121].

Тема 9. ІНСТИТУЦІЙНИЙ АНАЛІЗ

Необхідність та сутність інституційного аналізу проекту. Мета та завдання інституційного аналізу.

Оцінка організаційного-правового, адміністративного й політичного середовища. Визначення компетентності адміністративного персоналу та відповідності організаційної структури завданням проекту. Методика проведення інституційного аналізу проекту.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.110-122], [2, с. 187-201], [3, с.102-128], [4, с.142-151], [5, с.177-198], [6, с.85-87], [7, с.125-127].

Тема 10. ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Необхідність та сутність екологічного аналізу проекту. Мета та завдання екологічного аналізу.

Оцінка реальних екологічних умов та впливу проекту на довкілля. Оцінка та зіставлення екологічної придатності альтернативних варіантів, їхні переваги. Регламентація діяльності. Компенсаційні заходи.

Екологічний контроль. Визначення витратної частини альтернатив. Методика проведення екологічного аналізу проекту.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.144-162], [2, с.202-209], [3, с.203-224], [4, с.155-170], [5, с.200-210], [6, с.88-91], [7, с.121-123].

Тема 11. СОЦІАЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Необхідність та сутність соціального аналізу проекту. Мета та завдання соціального аналізу.

Соціальний аналіз, його мета і завдання соціально-культурно і демографічна характеристика внутрішнього та зовнішнього середовища проекту на соціальне середовище. Методика проведення соціального аналізу проекту.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.128-138], [2, с.210-213], [3, с.178-203], [4, с.172-197], [5, с.225-241], [6, с.91-93], [7, с.124-125].

Тема 12. ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Фінансовий аналіз інвестиційного проекту. Мета та завдання фінансового аналізу. Види фінансового аналізу: горизонтальний (часовий) аналіз, вертикальний (структурний) аналіз, трендовий аналіз, аналіз за допомогою фінансових коефіцієнтів, порівняльний аналіз. Аналіз фінансового стану підприємства, яке здійснює проект за попередні роки. Визначення фінансових витрат і вигід від проекту.

Оцінка джерел фінансування інвестиційного проекту. Поняття та класифікація джерел фінансування реального інвестування. Власний капітал, нерозподілений прибуток, позиковий капітал, державні субсидії, як джерела фінансування проекту реального інвестування. Аналіз альтернативних джерел фінансування проекту. Методика проведення фінансового аналізу.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.182-254], [2, с. 214-226], [3, с.224-246], [4, с.205-267], [5, с.255-322], [6, с.94-98], [7, с.127-132].

Тема 13. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

Необхідність та сутність економічного аналізу проектів. Мета та завдання економічного аналізу. Відмінність економічного аналізу від фінансового.

Інструментарій економічного аналізу. Використання альтернативної вартості в економічному аналізі. Тіньові ціни, трансфертні платежі, неявні вигоди, вторинні мультиплікаційні ефекти, споживчий надлишок. Методики визначення «тіньової» ціни: на базі розрахунку граничних витрат, на основі світової ціни, на базі альтернативної вартості, сутність та можливості застосування. Економічна цінність проекту. Методика оцінки

економічної привабливості проекту та межі її застосування в проектному аналізі.

Рекомендована література до вивчення теми: [1, с.260-272], [2, с.228-234], [3, с.246-266], [4, с.275-289], [5, с.265-272], [6, с.98-99], [7, с.133-135].

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань, вмінь та навичок вступників з дисциплін здійснюється комплексно у формі письмового тестування. Перевірці підлягають знання, вміння та навички з дисциплін, які необхідні для подальшого опанування фахових дисциплін підготовки магістра. Вступний екзамен проводиться письмово. Тривалість вступного екзамену - 2 години.

Вступні фахові випробування для вступників ступеня магістр передбачають відповіді на тести. Кожне тестове завдання 1-25 має чотири варіанти відповіді (а, б, в, г), з яких лише одна правильна. Кожне правильно виконане завдання оцінюється 8 балами. Максимальна кількість балів за всі вірно виконані завдання 200 балів.

Письмові відповіді зі вступного випробування оцінюються за такими критеріями:

180-200 балів - абітурієнт дав правильну й вичерпну відповідь на поставлені запитання, продемонстрував глибокі знання понятійного апарату і літературних джерел, уміння аргументувати своє ставлення до відповідних категорій, залежностей та явищ, вірно розв'язав задачі.

140-179 балів - абітурієнт загалом відповідав на поставлене запитання, але помилився у використанні понятійного апарату, показав задовільні знання літературних джерел. Припустився несуттєвої помилки у розв'язанні розрахункового тесту.

100-139 балів - абітурієнт надав невірну відповідь на більш ніж 30% тестів, показав задовільне знання нормативних джерел.

0-99 балів - абітурієнт дав неправильну відповідь на тести, показав незадовільні знання понятійного апарату і нормативних джерел чи взагалі нічого не відповів. Вступні випробування абітурієнт не пройшов.

У разі використання заборонених джерел абітурієнт на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

Особи, які без поважних причин не з'явилися на вступні випробування у зазначений за розкладом час до участі в конкурсі не допускаються.

Апеляційна заява на результат фахових вступних випробувань подається до приймальної комісії ХДУХТ не пізніше наступного робочого дня після дня оголошення оцінки з письмового випробування. Порядок розгляду апеляцій встановлюється приймальною комісією.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ПОТЕНЦІАЛ І РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

1. Господарський кодекс України]: офіц. текст : за станом на 20 січня 2007 р. – Х.: Одиссей, 2007. – 240с.
2. Закон України про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні № 2658-III [Текст] : офіц. текст : станом на від 12 липня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 47. – Ст. 251.
3. Національний стандарті № 1 «Загальні принципи оцінки майна і майнових прав» : постанова Кабінету Міністрів України станом на 10.09.2003 р. № 1440 [Текст] : офіц. вид. / Верховна Рада України. – К. : Закони та постанови, 2003. – 121 с.
4. Краснокутська, Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка [Текст] : навч. посіб. / Н. С. Краснокутська. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
5. Экономический потенциал административных и производственных систем : монография. [текст] ; под общ. ред. О. Ф. Балацкого. – Сумы : Университетская книга, 2006. – 973 с.
6. Федонін, О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка [Текст] : навч. посіб. / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.
7. Краснокутська, Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка [Текст] : конспект лекцій в структурно-логічних схемах / Н. С. Краснокутська. – Х.: ХДУХТ, 2005. – 92 с.
8. Краснокутська Н.С. Потенціал і розвиток підприємства [Текст] : робоча програма дисципліни / Н. С. Краснокутська. – Х.: ХДУХТ, 2011 р. – 46 с.
9. Краснокутська Н. С. Потенціал і розвиток підприємства [Текст] : практикум / Н. С. Краснокутська. – Харків : ХДУХТ, 2006. – 152 с.

2. ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Тарасюк, Г. М. Планування діяльності підприємства [Текст] : навч. посібник / Г. М. Тарасюк, Л. І. Шваб. – К.: Лібра, 2008. – 368 с.
2. Москалюк, В. Є. Планування діяльності підприємства [Текст] : навч. посіб. / В.Є. Москалюк, Л. П. Батенко, М. А. Белов, Н. М. Євдокимова ; за заг. ред. В. Є. Москалюка. – К.: КНЕУ, 2005. – 384 с.
3. Іванова, В. В. Планування і контроль на підприємстві [Текст] : навч. посібник / Іванова В.В. – Сумы: Ун-тетская книга, 2011. – 443 с.
4. Швайка, Л. А. Планування діяльності підприємства [Текст] : навч. посібник / Л. А. Швайка. – Львів: Магнолія, 2007. – 268 с.

5. Зінь, Е. А. Планування діяльності підприємства [Текст] : підручник / Е. А. Зінь, М. О. Турченко. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 320 с.
6. Максимова, В.Ф. Контроль в управлінні економічними процесами на підприємстві [Текст] : навч. посібник / В. Ф. Максимова. – К.: Лібра, 2008. – 190 с.
7. Филипенко, О. М. Планування діяльності підприємства [Текст] / конспект лекцій у структурно логічних схемах / О.М. Филипенко. – Харків: ХДУХТ, 2005. – 165 с.
8. Филипенко, О. М. Планування і контроль на підприємстві [Текст] : робоча програма дисципліни / О.М. Филипенко. – Х.: ХДУХТ, 2009 р. – 55 с.
9. Филипенко, О.М. Планування і контроль на підприємстві [Текст]: навч. посібник / О.М. Филипенко, В.А. Гросул. – Харків: ХДУХТ, 2011. – 325 с.

3. ОБГРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ

1. Василенко, В.О. Теорія і практика розробки управлінських рішень [Текст] : навч. посібник / В.О. Василенко. – К.: ЦУЛ, 2002. - 420 с.
2. Верченко, П.І. Багатокритеріальність і динаміка економічного ризику (моделі та методи) [Текст] : монографія / П.І.Верченко. – К.: КНЕУ, 2006. - 272 с.
3. Гончаренко, Л.П. Риск-менеджмент [Текст] : учеб. пособие / Л.П. Гончаренко С.А. Филлин. – М.: КНОРУС, 2006. - 216 с.
4. Илаев, А.А. Методы оптимизации управленческих решений в условиях риск-менеджмента. [Текст] : учебно-практич. пособие / А.А. Илаев, Р.Р. Ларина, И.Ю. Гришин, С.А. Илаев. - Ялта: ИТ “Ариал”, 2011. - 158 с.
5. Клименко, С.М. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків [Текст] : навч. посібник / С.М. Клименко, О.С. Дуброва. - К. : КНЕУ, 2005. - 252 с.
6. Кузьмін, О.Є. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків [Текст] : навч. посібник / О.Є. Кузьмін, Г.Л. Вербицька, О.Г. Мельник. - Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2008. - 212 с.
7. Лук’янова, В.В. Економічний ризик [Текст] : навч. посібник / В.В. Лук’янова, Т.В. Головач. - Київ: Академвидав, 2007. - 462 с.
8. Чорноморченко, Н.В. [Текст] : навч.-метод. посібник / Н.В. Чорноморченко, І.С Іванова, Н.С. Приймак. - Львів: “Магнолія 2006”, 2010. - 257 с.
9. Шегда, А.В. Ризики в підприємстві: оцінювання та управління [Текст] : навч. посібник / А.В. Шегда, М.В. Голованенко. – К.: Знання, 2008. - 271 с.

4. ПРОЕКТНИЙ АНАЛІЗ

1. Бардиш, Г. О. Проектний аналіз [Текст] : підручник / Г. О. Бардиш ; Національний банк України ; Львівський банківський ін-т. – 2. вид., стер. – К. : Знання, 2006. – 416с.
2. Верба, В. А. Проектний аналіз: слайд-курс [Текст] : навч. посіб. / В. А. Верба, О. М. Гребешкова ; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – К. : КНЕУ, 2006. – 236с.
3. Волков, И. М. Проектный анализ [Текст] : учеб. пособ. / И. М. Волков, М. В. Грачева ; Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова, Экон. Фак. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 494 с.
4. Митяй, О. В. Проектний аналіз [Текст] : навч. посіб. / О. В. Митяй. – К. : Знання, 2011. – 311 с.
5. Рижиков В. С. Проектний аналіз [Текст]: навч. посіб. / В. С. Рижиков. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 384 с.
6. Чорна, М. В. Проектний аналіз [Текст] : консп. лекцій / М. В. Чорна, С. О. Зубков, Р. М. Бугріменко. – Харків : ХДУХТ, 2011. – 100 с.
7. Чорна, М. В. Проектний аналіз [Текст] : навч. посіб. / М. В. Чорна. – Харків : Консум, 2003. – 176 с.

Міністерство освіти і науки України
Харківський державний університет харчування та торгівлі

ЗАТВЕРДЖУЮ :
Голова приймальної комісії,
ректор

ШИФР

_____ О.І. Черевко

(заповнюється відповідальним
секретарем приймальної комісії)

“18” березня 2021 р.

**Тестування з фаху
за спеціальністю 051 «Економіка»
(ступінь магістр)**

ВАРІАНТ № 1

Кожне тестове завдання 1-25 має чотири варіанти відповіді, позначених літерами а, б, в, г, з яких лише одна правильна. Оберіть правильну, на Вашу думку, відповідь та обведіть її літеру кружком. Кожне правильно виконане завдання оцінюється 8 балами. Максимальна кількість балів за всі вірно виконані завдання 200 балів.

1. В економічному аспекті підприємство становить:

- а) техніко-технологічний комплекс, систему робочих машин і механізмів, дібраних пропорційно до кількості й потужності згідно з видами продукції (робіт, послуг), що випускаються;
- б) первинну ланку промисловості, виробничу одиницю економіки країни з певною внутрішньою структурою, зовнішнім оточенням, закономірностями функціонування та розвитку;
- в) виокремлену ланку промисловості, що визначається певною господарською, фінансовою, економічною самостійністю;
- г) складну динамічну систему, яка характеризується великим обсягом, інтенсивністю та різноспрямованістю інформаційних зв'язків між підсистемами й елементами, а також зовнішнім оточенням.

2. Адаптивність виробничої системи забезпечується завдяки:

- а) збільшенню кількості підрозділів усередині підприємства з одночасним зменшенням їх розмірів;
- б) збереженню стабільної базової форми організаційної структури, основу якої становлять невеликі самостійні в господарському розумінні вузькоспеціалізовані підрозділи;
- в) створенню характерних для малих підрозділів якостей, а саме: інноваційності, керованості, наявності підприємницьких рис;
- г) усі попередні відповіді правильні.

3. Консорціум - це:

а) договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності, що не має права втручатися у виробничу і комерційну діяльність будь-якого з його учасників;

б) статутне об'єднання підприємств промисловості, наукових організацій, транспорту, банків, торгівлі і т. ін. на основі повної фінансової залежності від одного чи групи підприємців;

в) договірне об'єднання, створене на основі об'єднання виробничих, наукових і комерційних інтересів з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників;

г) тимчасове статутне об'єднання промислового і банківського капіталу для досягнення загальної мети.

4. Під впливом форм якого зносу основні фонди стають застарілими за своїми технічними характеристиками і економічній ефективності?

а) фізичного;

б) морального.

5. Прискорення оборотності оборотних коштів за інших рівних умов:

а) спричинить зростання загальної рентабельності;

б) спричинить зменшення рівня рентабельності;

в) не зробить впливу на рентабельність.

6. За характером участі в господарській діяльності підприємства персонал підрозділяється на:

а) виробничий і невиробничий;

б) робітників, службовців, спеціалістів, керівників;

в) висококваліфікований, кваліфікований, малокваліфікований, некваліфікований;

г) усі відповіді правильні.

7. Укажіть який з перерахованих методів не використовується під час планування чисельності промислово-виробничого персоналу підприємства:

а) коригування базової чисельності;

б) розрахунків на основі повної трудомісткості виготовлення продукції;

в) підсумовування;

г) розрахунків на основі норм оплати праці.

8. Встановлення розцінки відразу за весь обсяг робіт з встановленням терміну його виконання є характерним для системи оплати праці:

а) непрямої відрядної;

б) прямої погодинної;

в) акордної;

г) відрядно-прогресивної.

9. Які витрати не включають до собівартості продукції, виробленої на промисловому підприємстві:

- а) вартість палива та енергії на виробництво продукції;
- б) вартість сировини та допоміжних матеріалів;
- в) витрати зі збуту продукції;
- г) витрати на утримання та експлуатацію обладнання.

10. Прибуток від операційної діяльності – це:

- а) виручка від підприємницької діяльності за вирахуванням матеріальних і прирівняних до них витрат;
- б) грошове вираження вартості товару;
- в) різниця між обсягом реалізованої продукції у вартісному виразі (без ПДВ та акцизу) та її повною собівартістю;
- г) чистий прибуток підприємства.

11. Нормативний метод планування передбачає розрахунок планових показників на основі:

- а) прогресивних норм використання ресурсів з урахуванням зміни цих норм у плановому періоді;
- б) середніх норм використання ресурсів у плановому періоді;
- в) норм використання матеріальних ресурсів на одиницю продукції;
- г) середньогалузевих норм використання ресурсів.

12. Виробнича програма підрозділів підприємства обґрунтовується:

- а) виробничою потужністю;
- б) трудовими ресурсами;
- в) матеріальними ресурсами;
- г) усі попередні відповіді правильні.

13. «Чисті активи» підприємства дорівнюють:

- а) підсумкові аналітичного балансу підприємства;
- б) усім активам підприємства;
- в) частині активів, що залишаються після розрахунків з усіма кредиторами;
- г) частині активів, що залишаються після розрахунків із кредиторами за короткостроковими зобов'язаннями.

14. Характерними рисами лізингу є:

- а) короткостроковість терміну оренди;
- б) різноманітність об'єктів оренди: машини, обладнання, запаси сировини, грошові кошти і т. ін.;
- в) неможливість викупу об'єктів оренди орендарем;
- г) збереження права власності на об'єкти оренди орендодавцем до кінця угоди.

15. Рентабельність активів у відповідності із “Моделлю Дюпона” визначається:

- а) відношенням прибутку до вартості активів;
- б) добутком рентабельності реалізації продукції (продажу) і коефіцієнтом оборотності всіх активів, що використовуються;
- в) добутком рентабельності власного капіталу на його оборотність;
- г) жодної вірної відповіді.

16. Яка величина в підприємстві відповідає області катастрофічного ризику:

- а) від розрахункового прибутку до розрахункової виручки;
- б) в розмірі розрахункового прибутку;
- в) від розрахункової виручки до майнового стану;
- г) жодної вірної відповіді.

17. Фінансові ресурси, що залучаються підприємствами для формування певної частини активів з зобов'язаннями повернути їх власнику в обумовлені терміни:

- а) інвестиційний капітал;
- б) власний капітал;
- в) статутний фонд;
- г) позиковий капітал.

18. Ефект фінансового левириджу (важеля) виявляється:

- а) в підвищенні рентабельності активів підприємства за рахунок використання позикового капіталу;
- б) в підвищенні рентабельності власного капіталу за рахунок збільшення частки позикового капіталу;
- в) в підвищенні економічної рентабельності підприємства за рахунок зниження частки позикового капіталу;
- г) жодної вірної відповіді.

19. Надлишкова фінансова стійкість характеризується:

- а) зайвими запасами і резервами;
- б) неплатоспроможністю;
- в) збитковістю діяльності;
- г) жодної вірної відповіді.

20. Один з основних видів поточних фінансових планів, який містить розрахунок чистого прибутку підприємства:

- а) план грошових надходжень і виплат;
- б) план доходів і витрат;
- в) балансовий план;
- г) касовий план.

21. Методом аналізу внутрішнього середовища є метод:

- а) «Дельфі»;
- б) «розриву»;
- в) «мозкової атаки»;
- г) «сценарію».

22. Результатом формування маркетингового (ринкового) потенціалу підприємства виступає:

- а) потенційний обсяг чистого прибутку підприємства;
- б) потенційний обсяг продажів;
- в) потенційний обсяг виробництва продукції;
- г) обсяг фінансових ресурсів, авансованих в інвестиційну, фінансову і господарську діяльність підприємства.

23. До інтелектуальної власності підприємства відносять:

- а) права на користування земельними ділянками;
- б) відкладені витрати;
- в) гудвіл;
- г) об'єкти авторського права.

24. Метод дисконтованих грошових потоків доцільно використовувати, якщо:

- а) очікується, що майбутні рівні грошових потоків будуть істотно відрізнятися від поточних;
- б) можна з достатньо високою вірогідністю оцінити майбутні грошові потоки підприємства;
- в) підприємство ще не має історії господарської діяльності, тобто воно нове;
- г) прогнозовані грошові потоки є від'ємними для більшості прогнозних років.

25. Планування як пошук нових можливостей підприємства – це:

- а) тактичне планування;
- б) стратегічне планування;
- в) оперативне планування;
- г) програмне планування.

Голова комісії

О.М. Филипенко

Кількість балів

(цифрами та прописом)

Екзаменатор

Екзаменатор

Навчальне видання

Укладачі: ФИЛИПЕНКО Олена Михайлівна
БУГРИМЕНКО Роман Михайлович
СИНИЦИНА Галина Анатоліївна

**ПРОГРАМА ФАХОВИХ
ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ
за спеціальністю 051 Економіка
ступінь магістр**

Підп.до друку _____ р. Формат 60x84.1/16 Папір офс. Друк.офс.
Умов.-друк. арк. 6,3 Тираж 50 прим. Зам.

Видавець і виготовлювач
Харківський державний університет харчування та торгівлі
вул. Клочківська, 333, Харків, 61051.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4417 від 10.10.12 р.